

Indische legerbelangen.

(Vervolg en slot van N°. 10, bladz. 673.)

Het onderwerp, waarop BRUTUS thans onze aandacht vestigt »het militair weduwen- en weezenfonds" verdient zeker ten volle onze aandacht. Bij deze quaestie toch heeft elk officier, onverschillig wie, bijzonder belang. Des te meer moet de onbekendheid met, de onverschilligheid voor dit fonds, bevreemding wekken. Gelukkig is in den laatsten tijd op dit gebied, zoowel hier te lande als in Indië, eenige meerdere belangstelling waar te nemen, en heeft ook BRUTUS een goed werk verricht, dit onderwerp aan de orde te stellen.

De schets, die BRUTUS ons van het fonds levert, is zeker niet bijzonder opwekkend. »De toestand zou van jaar tot jaar hachelijker worden, de buitengewone toeneming van deelgerechtigden geen gelijken tred met de inkomsten houden, het kapitaal tengevolge van de door de Regeering gemaakte beperkende bepalingen op de belegging nimmer ten volle productief kunnen worden gemaakt, terwijl toch ondanks alle voorzorgen niet zelden geldelijke verliezen worden geleden. Neemt men hierbij in aanmerking, dat sedert de opheffing van de belemmerende bepalingen op het huwelijk, het aantal gehuwden tot een verontrustend cijfer is gestegen, de schaal der uit te keeren pensioenen voor de weduwen der lagere officieren bijzonder hoog gesteld, de Atjeh-oorlog het cijfer bedeedden in korten tijd sterk heeft doen toenemen, en eindelijk de buitengewone contributiën door het meerendeel der gehuwden, de subalterne officieren, bij te dragen slechts gering zijn, dan zal het niemand verwonderen, dat de stand van het fonds zorgwekkend is."

BRUTUS wenscht daarom, dat de Regeering een enquête instelle van bevoegde personen om zich omtrent den toestand te vergewissen, en de middelen te beramen om het op soliede grondslagen terug te brengen.

Hij beveelt hiervoor voornamelijk vier middelen aan, en wel:

- 1°. verhooging der buitengewone contributiën bij het aangaan van huwelijken;
- 2°. verhooging der gewone contributiën door de deelgerechtigden;
- 3°. herziening van de schaal der uit te keeren pensioenen en onderstanden;

4°. jaarlijksche subsidie, gewaarborgd door de Regeering, indien de middelen 1—3 niet voldoende baten.

Door het eerste middel stelt BRUTUS zich voor, te gelijk de huwelijksmanie der officieren eenigermate te beperken; het draagvermogen der traktementen en pensioenen zou, wat het tweede middel betreft, die verhooging, mits bepaalde grenzen niet overschrijdende, niet in den weg staan; terwijl door het derde middel aan de onbillijkheid, dat de weduwen van subalterne officieren wier echtgenooten slechts zeer kort contribueerden, een betrekkelijk hoog pensioen genieten — ten nadeele dus van de weduwen der andere officieren — een einde zou worden gemaakt. Waar de Regeering eindelijk het fonds heeft bevolen, moet zij ook de zedelijke verantwoording daarvan dragen, en zorgen, dat het aan zijn bestemming voldoet.

Tot zoover BRUTUS.

Alvorens een oordeel over den geschetsten toestand van het fonds en de voorgeslagen middelen ter verbetering uit te spreken, komt het ons noodig voor, het uitgangspunt, het standpunt waaruit men de quaestie kan beschouwen, nader aan te geven.

Wij zullen hierbij de geschiedenis en de inrichting van dit door DAENDELS gestichte fonds als bekend onderstellen (1).

Wij merken dus al dadelijk op, dat men ook op dit gebied van staatszorg, wat de instelling van een fonds voor ambtenaren, resp. voor hun weduwen en weezen betreft, in den laatsten tijd duidelijk twee verschillende stroomingen kan waarnemen. De eene richting, waarvan wij, voorzoover de quaestie de *militaire* ambtenaren aangaat, bovengenoemden schrijver in het *Ind. Milit. Tijdschr.* van 1879 als de meest radicale vertegenwoordiger kunnen beschouwen, wil opheffing van het bestaande fonds en vervanging door een volkomen vrije officiers-levensverzekering-maatschappij, opgericht en beheerd zonder bemoeienis van de Regeering en op dezelfde grondslagen berustend als de andere particuliere maatschappijen voor gelijk doel. De andere richting blijft tusschenkomst van den Staat wenschelijk achten, en het tot nu toe gevolgde standpunt der Regeering om het fonds als een inrichting voor onderling hulpbetoon gepaard met onderlingen waarborg te beschouwen, toegedaan.

Wij moeten erkennen, dat, hoezeer wij ook in 't algemeen tegen overdreven zorg en inmenging van den Staat in de particuliere aangelegenheden zijner

(1) Zie omtrent den oorsprong van het weduwen- en weezenfonds, waartoe aanvankelijk de voorgeschreven portie van den Gouverneur Generaal in de voordeelen van den Amfoen-handel was aangewezen, later door toekenning der krijgskas door DAENDELS de grondslagen waren gelegd, zoome de van de verschillende lotgevallen, wijzigingen enz., die dit fonds onderging, voornamelijk: DAVID in het *Ind. Milit. Tijdschr.* jaargang 1879, II, alsmede H. A. A. N(ICLOU) in hetzelfde tijdschrift, jaargang 1880, I en II.

Het nog tegenwoordig van kracht zijnde reglement werd bij G. B. dd. 5 Oct. 1841, N°. 5, gearresteerd en 1 Januari 1842 ingevoerd. Een beknopt en volledig overzicht van de sedert gemaakte wijzigingen, vindt men ook in het *Ind. Milit. Tijdschr.* 1884, II, het Militair weduwen- en weezenfonds van N(ICLOU)?

dienaren zijn gestemd, waardoor deze allicht in een soort van onmondigheid zouden worden gehouden, wij echter voor de bijzondere categorie van *militaire* ambtenaren die Staatstusschenkomst op dit punt niet afkeuren, integendeel zeer heilzaam achten. Wij zeggen het den schrijver van het artikel »Ambtenaarsbelangen» in het Mei-nummer van *de Gids* van 1883, den Majoor KIELSTRA, na: »Indien ergens dan is voor deze categorie — de officieren van het Indische leger — een weduwen- en wezenfonds noodig, omdat de militair daar, door den aard van zijn beroep o. a. in oorlogstijd, dikwijls feitelijk in de onmogelijkheid is, zelf voor de toekomst van zijn gezin zorg te dragen. De in beginsel af te keuren Staatszorg (1) is dus hier door buitengewone omstandigheden gerechtvaardigd.»

Zoo gaan wij dan ook geheel mede met bovenvermelden schrijver in het *Ind. Milit. Tijdschr.* van 1880 de heer H. A. A. N(ICLOU): »Maar, — zoo wordt gezegd — de Regeering heeft niet het recht te vorderen, dat hare dienaren een gedeelte hunner inkomsten afzonderen ten behoeve van een fonds, dat zij niet zelve in het leven riepen. Waarom niet? Staat het den industrieel die ziet, dat zijne werklieden huwelijken sluiten zonder maatregelen te nemen voor de toekomst, tengevolge waarvan weldra lasten op de arbeiders zullen drukken, die zeer waarschijnlijk ontzenuwend op hunne bruikbaarheid zullen werken, en den wetgevers zullen blootstellen aan zich telkens herhalende aanvragen om loonsverhooging dan wel ondersteuning voor de betrekkingen van overledenen, niet volkomen vrij te vorderen, dat zij, die in zijn dienst treden, deelnemen aan een fonds ten doel hebbende de rampen, die uit lichtvaardig gesloten huwelijken kunnen voortvloeien te verzachten? Wordt de fabrikant, of wie ook, die zich de toekomst zijner ondergeschikten op die wijze aantrekt, niet algemeen geprezen? En waarom handelde een Regeering, die overgaat tot het nemen van een dergelijken maatregel, dan verkeerdt, toen zij een fonds oprichtte, welks doel is officiers-weduwen en wezen, dat wil zeggen de nagelaten betrekkingen der overleden kameraden van hen, die bijdragen, te behoeden voor armoede, en daarom de uitkeering vaststelde, niet in volkomen verhouding tot hetgeen wordt gestort (want ware dat het geval, dan zouden de weduwen van subalterne officieren een in evenredigheid tot de behoefte, bespottelijk geringe som ontvangen), maar naar hetgeen werd noodig geoordeeld, in de eerste plaats om overeenkomstig den stand, dien de man of vader in de maatschappij bekleedde, en tevens hoewel slechts in de tweede plaats overeenkomstig den rang, die daar door hem werd ingenomen, te kunnen blijven leven»?

(1) Zie de beschouwingen van genoemden schrijver omtrent de verslagen van de beide Staatscommissiën van 1879 en 1882; de eerste noemt »het verleen van pensioenen aan weduwen en wezen van 's Rijks burgerlijke ambtenaren,» en omtrent »het weduwenfonds voor de ambtenaren van het algemeen bestuur»; de tweede ten aanzien van »den toestand van het bestaande pensioen-fonds voor burgerlijke ambtenaren» en aangaande »een nadere wettelijke regeling van het pensioen-fonds in het algemeen»; door welke beide commissiën het beginsel van Staatszorg geheel werd gehuldigd.

Op deze wijze zijn we vanzelf gekomen op de tweede quaestie, de *inrichting* van het fonds, waarop wij een nog grooter aantal bestrijders ontmoeten.

Hier treffen wij niet alleen DAVID, maar ook de Majoor KIELSTRA, als mede de Commissie aan, »belast geweest met de herziening van de grondslagen, waarop de Weduwen- en Weezenkas voor de Officiëren der Landmacht berust», in hoofdzaak met de inrichting van het fonds voor de Indische Officiëren overeenkomende. Niet gering zijn de aanvallen, talloos de beschuldigingen tegen het fonds gericht.

Zoo wisselen bij DAVID de bewoordingen willekeur, onbillijkheid en dwang als zoovele daarop toepasselijke benamingen elkander af (1).

Zoo lezen wij bij Majoor KIELSTRA in bovengenoemd Gidsartikel:

Het fonds is geheel ingericht op »leven bij den dag». Is het in een jaar achteruitgegaan (d. i. is het kapitaal verminderd), dan wordt de contributie het volgend jaar verhoogd; is het belangrijk vooruitgegaan, dan wordt zij verminderd; voor elk jaar wordt zij opnieuw door den Gouverneur-Generaal bepaald. Het gevolg van zoodanige regeling is, dat bij een algemeene verbetering van tractementen (bij elke verhooging wordt deze gedurende twee maanden in het fonds gestort) de overwinst van het jaar, waarin deze valt, belangrijk en dus de contributie, die oorspronkelijk op 6°/_o van de tractementen bepaald, thans afwisselend 2, 3 en 4°/_o bedraagt *en van lieverlede aanzienlijk zal moeten stijgen*, omdat de huwelijken onder de Indische officieren in de laatste 20 jaren zeer belangrijk zijn toegenomen. Zij, die thans in dienst treden, zullen dus moeten boeten voor de trouwlustigheid hunner oudere wapenbroeders.”

Zoo antwoordde bovenvermelde Commissie — voorzoover haar bezwaren tegen het Nederlandsche Weduwen- en Weezenfonds ook toepasselijk op het Indische zijn, — op de vraag (zie bladz. 26 van haar rapport) of de kas aan den eisch voldoet, dat uit de *behoorlijk geregelde bijdragen van de deelgenooten* en de daarvan afgeworpen renten, ten allen tijden de vastgestelde pensioenen enz. kunnen worden betaald: »Een oppervlakkige beschouwing der statuten van de Kas, is slechts noodig om dit ontkennend te beantwoorden, want:

1°. de Kas wordt gestijfd door andere ontvangsten dan die van de deelgenooten, nl. door contributiën van officieren van het leger, die niet tot de deelgenooten behooren;

2°. de bijdragen van de officieren-*deelgenooten* zijn niet behoorlijk geregeld.” Na een en ander nader te hebben uiteengezet, komt de Commissie tot het besluit dat de regeling der *bijdragen* den toets van een wetenschappelijk onderzoek niet kan doorstaan (bladz. 32), en de Weduwen- en Weezenkas zooals zij nu is, iederen wetenschappelijken grond mist (bladz. 35).

Het valt zeker moeilijk te ontkennen, dat die verschillende beoordeelingen

(1) Zie vooral de bladz. 426 en 427.

van de inrichting van de weduwen- en weezenkas alles behalve vlelend mogen heeten.

Daarbij stond, wat de uitspraak der Nederlandsche commissie betreft, deze nog altijd tegenover een fonds, dat in zeer gunstigen toestand verkeerde, een batig saldo van millioenen telde, een omstandigheid, die toch altijd eerder tot een meer toegevend oordeel had kunnen stemmen.

Hoe staat 't echter met het Indische fonds?

Daarvan bedroeg het kapitaal op (1) 1 Januari 1877: f 3.289.450; op 1 Januari 1878: f 3.255.168; op 1 Januari 1879: f 3.231.369; op 1 Januari 1880: f 3.227.779; op 1 Januari 1881: f 3.183.960; op 1 Januari 1882: f 3.190.791 nagenoeg; constante achteruitgang dus gedurende de laatste 7 jaren. Wel trachtte men in 1881 het kwaad te stuiten door de gewone contributie met 1 % te vermeerderen van 3 op 4 % te brengen, overeenkomende met een vermeerdering van ongeveer f 70.000 's jaars, maar ook dit bleek onvoldoende, zoo dat men in 1884 wederom genoodzaakt was de contributie met 1 % te verhoogen.

Toch laat het zich o. i. aanzien, dat ook hiermede het doel nog niet zal worden bereikt.

Aanvankelijk langzaam, maar later omstreeks het midden van deze eeuw, toen de Regeering aanving, de voorschriften betreffende de huwelijken der officieren in vrijzinnigen geest te wijzigen (1853, 1855, enz.) zien wij het aantal huwelijken zeer snel toenemen. In het tweejarig tijdperk ult. Maart 1853—55 telde men toch gemiddeld 40, van 1856—60 60, van 61 tot en met 65 gemiddeld 70 huwelijken per jaar. Bedroeg het aantal gehuwde officieren in 1830 slechts 7 %, of na invoering van het thans nog vigeerend reglement in 1842, 9 %, zoo was dit in 1879 reeds tot 55 % gestegen, (1) welk cijfer zeker zijn maximum nog niet heeft bereikt.

Met deze toename van het aantal huwelijken ging echter ook noodzakelijkerwijze een vermeerdering van het aantal weduwen en weezen gepaard. (2)

Op 1 Jan. 1878 bedroeg toch het aantal weduwen 491, dat der weezen 305;

» » » 1879 » » » » » 525, » » » 647;

» » » 1880 » » » » » 552, » » » 709;

» » » 1881 » » » » » 568, » » » 718;

» » » 1882 » » » » » 581, » » » 756;

in weinig jaren tijds dus een vermeerdering van 90 weduwen en 151 weezen, of resp. 18 en 25 %, cijfers, die hun hoogste punt nog lange niet nabij zijn.

Neemt men nu in aanmerking, dat volgens berekening van den heer N (ICLOU) in het *Ind. Milit. Tijdschrift* 1880 voor elke weduwe met inbegrip

(1) Zie het Artikel van den Majoor KIELSTRA in het *Vaderland* van 28 Juli 1884 „Het Weduwen- en Weezenfonds der Indische officieren”.

(2) Zie den staat vervat in Bijlage IV van David's geschrift.

(3) Volgens de berekeningen van DAVID sterft van alle officiersgezinnen slechts bij 14 % de vrouw het eerst. Op elke 100 gehuwde deelgenooten van de kas komen dus 86 weduwen, terwijl volgens de berekeningen van H. A. A. N (ICLOU) op elke 100 pensioen trekkende weduwen 100,7 kinderen in het genot van gratificatie, 7,09 kinderen van hertrouwde weduwen, en 16,25 weezen komen.

van het daarbij behoorend aantal kinderen gemiddeld f 1000 per jaar wordt uitbetaald, dan schijnt het niet moeilijk te voorspellen, dat zonder buitengewone — niet te verwachten — formatie-vermeerdering of traktements-verhooging van het Indisch officierskorps, de bovenvermelde $\pm f$ 70.000, welke de jongste verhooging van contributie het fonds ten goede kwam, spoedig zal zijn verbruikt, en een nieuwe verhooging noodzakelijk blijken.

Maar er is meer: de *grootte schuld* namelijk van het fonds tengevolge van de te geringe contributiën in de dagen van *schijnbaren* overvloed. Bij G. B. dd. 1 Januari 1862 was toch bepaald, dat te beginnen met 1862 de gewone contributie van 6% voortaan telken jare door den Gouverneur-Generaal voor het volgende jaar met zooveel ten honderd zou worden verminderd, als de overwinst van het vorig jaar zou bedragen, met dien verstande echter, dat mindere bedragen van 1 vol % en buitengewone ontvangsten, niet zouden worden in rekening gebracht, doch bij het kapitaal gevoegd.

Terwijl nu in de eerst hierop volgende tijden de contributiën van gehuwden (stortingen bij het huwelijk) mildelijk in de kas van het fonds vloeiden, de verhooging der officierstraktemeten insgelijks de baten deden stijgen, en het aantal weduwen en weezen nog betrekkelijk gering was, verminderde men de jaarlijksche contributiën:

Van 1862—65 tot 3%; van 1866—67 tot 2%; van 1868—75 tot 3%; van 1876—78 tot 2%; in 1879 tot 3%, zonder te rekenen op de kwade dagen, die onvermijdelijk *moesten* komen. Te vergeefs werd hierop door de Directie van het fonds gewezen, te vergeefs op hoogere bijdragen bij het aangaan van huwelijken door den bekwamen Amanuensis, de heer NICLOU, aangedrongen.

De Regeering bleef doof op dit punt.

Moest thans plotseling, door welke omstandigheid dan ook, het fonds worden opgeheven, dan zou dit, om aan al zijn verplichtingen te voldoen, voor een te kort van millioenen staan. Volgens berekening toch van meervermelden schrijver in het *Ind. Milit. Tijdschr.* 1880, moet elke weduwe, die in de stamboeken wordt opgenomen, gemiddeld twintig jaren worden bedeeld, d. w. z. dat voor iedere weduwe op een gegeven tijdstip aanwezig, moet gerekend worden op een uitbetaling van twintig maal duizend gulden — zie boven. Om gedurende 20 jaar bij het einde van elk jaar, f 1000 te betalen is, rekenende op $5\frac{1}{2}\%$ rentestandaard, zeer voordeelig dus, f 12.000 noodig. Dit maakt voor het in 1882 aanwezig aantal weduwen, — dat de maximum-hoogte nog niet heeft bereikt —, reeds een kapitaal van f 6.972.000 of rond f 7.000.000 noodig, waarvan slechts, als boven vermeld, een som van f 3.190.791 werkelijk voorhanden is!

Bij dezen zoo hoogst ongunstigen, ja verontrustenden toestand, bij deze lange reeks van bezwaren en grieven, bij dit zwart zondenregister opgemaakt door autoriteiten op dit gebied, behoort er voor een leek zeker moed toe,

den handschoen voor het Indisch Militair Weduwen- en Weezenfonds op te nemen.

Niet, dat wij de gegrondheid van verschillende aangevoerde klachten, de juistheid van tal van argumenten, de noodzakelijkheid van verschillende wijzigingen zouden ontkennen, integendeel; de *grondslagen* echter, waarop het fonds berust, zouden wij gehandhaafd wenschen, d. i.: 1°. *de verplichte deelneming van alle officieren ook der ongehuwden*, en 2°. *de contributiën berekend naar het bedrag der inkomsten*.

Ad 1. Zelfs de Nederlandsche Commissie, hoewel dit o. i. eenigszins met haar beginselen in strijd was, stelde de deelname voor alle *gehuwde* officieren *verplichtend* voor. »Het aantal deelnemers moest toch zoo groot mogelijk gemaakt worden, eerst bij het overschrijden van een zeker minimum getal deelgenooten kan men een levensverzekering-maatschappij als gevestigd beschouwen.» Men zou er kunnen bijvoegen, dat, liet men de deelneming facultatief, zooals DAVID wenscht, er wellicht velen zouden zijn, die onder den druk van financieële zorgen, het tijdstip tot aanmelding voor het lidmaatschap steeds zouden verschuiven, tot het eindelijk te laat geworden, hun weduwen en weezen, van alle uitkeeringen verstoken, of armoede zouden moeten lijden, of ten laste van de kameraden komen, en aldus het doel van het fonds niet zou worden bereikt.

Om nu, zooals de Commissie 't ook verlangt, — maar radicaler, — het getal deelgenooten zoo groot mogelijk te maken, en tevens in het belang der ongehuwden zelf — zooals zal blijken — wenschen wij hun deelneming in het fonds. Die eisch komt ons niet onbillijk voor (1). Zeker is het een kans of de officier gehuwd of ongehuwd zal sterven, maar staan hierin niet allen bij den aanvang hunner officiersloopbaan gelijk, is het niet evenzeer een kans voor de gehuwden of zij al of niet een weduwe zullen achterlaten? Heeft bij eerder overlijden van de vrouw, haar echtgenoot ook niet voor niets gecontribueerd? Nu is het zeker dat de kans om een weduwe, resp. kinderen, achter te laten voor de gehuwden grooter is dan voor de ongehuwden,

(1) Geheel kunnen wij ons daarom vereenigen met de opmerking van den Minister van Oorlog WEITZEL, op het rapport van meervermelde commissie, (zie bladz. 2 der Aanteekeningen) of wel met de beantwoording van den Minister van Oorlog REUTHER op een vraag van den heer MERKES VAN GENDT in de Eerste Kamer der Staten Generaal (20 Januari 1881):

»Omtrent het contribueeren van ongehuwde officieren moet ik verklaren, het gevoelen van den afgevaardigde uit Zuid-Holland niet te deelen. Een officiers-weduwen- en weezenfonds heeft slechts reden van bestaan, als men het korps beschouwt als *een geheel*. Gaat men uit van het beginsel dat ieder voor zich zelf moet zorgen, dan zijn er burgerinstellingen genoeg, die wellicht voordeelen aanbieden boven een fonds van officieren. Maar als men het officierskorps beschouwt als een geheel, waarvan de leden zich vereenigen om gemeenschappelijk elkanders betrekkingen te ondersteunen, waarbij de een mogelijk iets minder betaalt dan de ander, ofschoon de meesten toch ten slotte huwen, dan bestaat er allen grond om dat fonds te handhaven».

Zie verder het artikel: »Iets over de Weduwen- en Weezenkas van de Officieren der Landmacht» van F. C. BROEKSMA, *Milit. Spectator* 1883.

daarom komt het ons ook niet meer dan billijk voor, dat de eersten ook meer contribueeren. De laatsten *geheel* vrij te stellen zouden wij echter daarom verkeerd vinden, *niet* omdat daardoor de lasten voor de gehuwden te bezwarend zouden worden — dit behoefde geen argument te zijn, daar 't ons voorkomt, dat deze liever voor hun eigen weduwen en weezen zouden willen zorgen, dan die taak gedeeltelijk aan anderen te zien opgedragen, en daarvoor soms weinig delicate opmerkingen te moeten vernemen, — maar omdat daardoor de contributiën bij een later huwelijk *te* bezwarend zouden worden juist voor die officieren, die meestal om financieële redenen zo lang ongehuwd bleven.

In plaats dus van het stelsel der Commissie, waardoor velen belet zouden worden in het huwelijk te treden, komt 't ons daarom beter voor, het deelgenootschap van het begin af aan voor allen verplichtend te stellen, maar tegelijk den ongehuwden toe te staan tegen behoorlijke storting en verhooging van contributie als voor de gehuwden, eventueel hun moeder (weduwe zijnde) of een zuster (ongehuwd of weduwe) dan wel hun natuurlijke kinderen voor pensioen aan te wijzen. Wij gelooven, dat op deze wijze elke zweem van onbillijkheid zal zijn weggenomen.

Ad 2. De tweede hoofdgrief tegen de inrichting van het fonds bestaat hierin, dat de grondslagen geheel afwijken van die der particuliere levensverzekering-maatschappijen, nl. dat de bijdragen geregeld worden naar de inkomsten, en niet uitsluitend afhankelijk gesteld zijn van de leeftijden van den deelnemer en zijne vrouw en van de grootte van een eenmaal vastgesteld minimum-pensioen, dat echter steeds naar eigen keus tegen betaling volgens een vast tarief verhoogd zou kunnen worden.

Is de tegenwoordige wijze van betalen zoo onbillijk, is de door meervermelde Commissie voorgeslagen wijze zuiver wetenschappelijk, is zij de eenig ware?

Wij merken wederom op, dat 't hier geen gewone vereeniging geldt, dat de leden door bijzondere banden verbonden zijn, en dezelfde algemeene belangen hebben. Zeker betalen nu ook weer sommigen te veel, anderen te weinig. Wie behooren nu tot de laatste categorie? Zij die lang in de subalterne rangen blijven; zij die een vlugge promotie maken betalen naar verhouding te veel. Zal men den eersten daarom dat fortuintje benijden? Zeker merkt de heer A. L. DE BLAUW in zijn artikel »de Nederlandsche Weduwen en Weezenkas" — *Militaire Spectator* 1885, N°. 7 — te recht op: »de nadeelen der meer bevoorrechten en de voordeelen der minder gelukkigen zullen ons rechtsgevoel niet kwetsen." Heeft ook niet de tegenwoordige wijze van betalen het zeer groote voordeel, dat het meest betaald moet worden als de draagkracht het grootst is, terwijl op later leeftijd bij pensionneering wanneer de inkomsten verminderen, de druk insgelijks afneemt?

Is bovendien op een regeling, alléén op den leeftijd gebaseerd, ook niet de

gegronde aanmerking te maken, dat aangezien deze ook niet *uitsluitend* de levenskans bepaalt, hierdoor — bij verplichte deelneming — insgelijks onbillijkheid tegenover sommigen gepleegd wordt? De een toch, die een gezonde, krachtige vrouw heeft, zal allicht te weinig, de ander, die een ziekelijke vrouw bezit, dikwijls te veel betalen. Een maatstaf, die bij een particuliere maatschappij, waarbij de toetreding vrij is — en de echtgenoot in het laatste geval zeker vaak *niet* tot een weduwenfonds zal toetreden —, juist kan genoemd worden, ten minste de eenig mogelijke is, wordt dus zeker onjuist bij gedwongen deelneming.

Een goede regeling is ongetwijfeld een zeer moeilijke zaak, ongelijkheid per individu niet te voorkomen. Waar de quaestie van leven en sterven, van huwen en ongehuwd blijven, door regels bepaald worden, welke wel voor het algemeen, maar niet voor ieder in 't bijzonder onder cijfers te brengen zijn, zal dit wel altijd aldus het geval moeten blijven.

Regelt men echter de grondslagen van het fonds zoodanig, dat zij die een normale promotie (1) maken en op middelbaren leeftijd huwen, ongeveer datgene bijdragen, wat zij met inachtneming van interesten enz. zouden moeten betalen, wanneer het fonds op zuiver wetenschappelijken grondslag was gebaseerd, dan vermeenen wij, dat aan de meest billijke eischen is voldaan.

Dat de bestaande bepalingen, dien wetenschappelijken basis missen, wie zal 't ontkennen, wie zal daarvan echter het fonds een verwijt maken, opgericht in een tijd toen de wetenschap der levensverzekering nog niet bestond? Dat de bestaande bepalingen thans herziening vereischen spreekt eveneens vanzelf.

Dat het daarbij mogelijk is de tegenwoordige organisatie op goede grondslagen te doen berusten, komt ons insgelijks buiten twijfel voor (2).

Wij gelooven hiermede de hoofdgrieven tegen het bestaande fonds genoeg-

(1) Ofschoon natuurlijk de promotie bij onderlinge vergelijking aan zeer belangrijke schommelingen onderhevig is, kan men toch over een groot aantal jaren en personen tot een *gemiddelde* over de verschillende rangen komen, dat wederom voor het algemeen, waarop het hier bij de finarcieele berekeningen aankomt, juist is.

(2) Overtuigend is dit o. i. aangetoond door den Heer A. J. VAN PESCH in *De Milit. Spectator* van dit jaar, waar deze in zijn beschouwing over »de Weduwen- en Weezenkas voor de officieren der Landmacht" o. a. zegt:

»Wanneer elk jaar een bepaald aantal personen van niet te veel verschillenden leeftijd, tot een fonds *moeten* toetreden en hun gemiddeld inkomen in elk der volgende jaren bekend is, welk inkomen langzamerhand of sprongsgewijze bij bepaalde leeftijden verandert, kan men zeer goed de constante waarde berekenen van contributiën, die, of met het traktement of met de verhoogingen in eenvoudig verband staan. Kent men daarenboven de huwelijkskansen dezer personen, het gemiddeld verschil in leeftijd van de echtgenooten bij het huwelijk, de kans op kinderen en de grootte van het pensioen, dat men na een zeker aantal dienstjaren aan de weduwe of aan de kinderen wil toekennen, dan kan evenzeer de constante waarde berekend worden van alle pensioenen, die men later zal uit te keeren hebben. Op deze wijze kan dus geheel wetenschappelijk berekend worden, hoeveel de jaarlijksche contributie en die bij elke verhooging moet zijn voor ieder nieuw lid. Daarbij zijn dan bij het toetreden al de kansen in aanmerking genomen, zoowel de levenskans als de huwelijkskans, die op promotie en op pensionneering. Zoo handelende komt men geheel tot de inrichting zooals het officiersfonds er nu een heeft", enz.

zaam te hebben nagegaan; mochten wij de onze tegen de door de Commissie voorgestelde regeling stellen, wij zouden het woord *te crimineel* niet kunnen onderdrukken, haar niet — van den schijn ten minste — van hardvochtigheid kunnen vrijspreken.

Zoo vooreerst waar zij voorstelt het deelgenootschap te doen ophouden bij al of niet eervol ontslag uit den dienst (1), of wel bij overlijden tengevolge van zelfmoord (2).

Bovenal echter waar zij van het fonds de weezen uitsluit op grond, dat haar de gegevens ontbraken om de sterftetafelen beneden den leeftijd van 16 jaar te bewerken, en ware dit niet het geval geweest, het getal verzekerde kinderen toch te klein zou zijn om het bestaan van een Weezenkas mogelijk te maken.

Als de wetenschap ons tot zulke uitkomsten moest voeren, zouden wij, die naar men vermeent, getoond hebben tot hare warme vereerders behooren, bijna geneigd zijn naar het vijandelijk kamp over te loopen. Ligt het groote nut, het hooger doel van het fonds niet juist in de verlichting van de weduwe, in haar zoo zware taak, de zorg voor de opvoeding der kinderen, die den steun van den vader te vroeg moesten ontberen (3)?

Een Weduwenfonds zonder gelijktijdige voorziening voor de kinderen komt ons een ongerijmdheid voor!

Thans kunnen wij tot BRUTUS terugkeeren. In hoeverre wij met zijn critiek konden meegaan is uit het bovenstaande duidelijk (4).

(1) Zie de gronden bladz. 41 van haar Rapport.

(2) Zie de argumenten bladz. 43.

Zou het zulk een groot verschil gegeven hebben, wanneer men de weduwen van die ongelukkigen ten minste financieel te hulp kwam?

Maar een gewone levens-verzekeringsmaatschappij kan zich immers met zulke zaken niet inlaten!

Hoeveel aangenamer, hoeveel zachter, klinkt ons niet het warme pleidooi van E. O. d. l. M. voor het behoud van het fonds op den tegenwoordigen voet, in *De Milit. Spectator* van 1883:

»Is een deelgenoot gehuwd, of is hij weduwnaar met kinderen, en moet hij — tengevolge van een of ander ongeluk — zelfs op jeugdigen leeftijd, bestaan van een karig pensioen of van een nonactiviteits-traktement, — of moet hij, wat nog erger is, het zonder inkomsten van den Staat doen, omdat een verleend pensioen tijdelijk is gestaakt, — geen nood, hij behoeft van dat karig inkomen slechts een evenredig klein bedrag, en zoo hij geen inkomsten van den Staat heeft, zelfs niets te betalen, en toch behouden de zijnen hetzelfde recht op pensioen, en zullen dus niet broodeloos zijn, ook al komt hij hun te ontvallen. Zij zullen niet broodeloos achterblijven, want de meer gelukkige kameraden zorgen door hunne contributiën daarvoor, — en zij doen dit gaarne want wat de hier besproken deelgenoot overkomt, had ook hun kunnen overkomen, en het kan hun nog overkomen».

(3) Volkomen stemmen wij daarom in met het hieromtrent op bladz. 6 van meervermelde Aanteekeningen op het Rapport der Commissie opgemerkte.

(4) Omtrent de door BRUTUS gemaakte opmerking, welke wij nog niet bespraken, nl. de door het fonds geleden verliezen, gelde het volgende: Van Januari 1842 tot ultimo December 1878 bedroeg bij een inning van renten van f 3.551.227 het verlies aan kapitaal slechts f 56.500, een uiterst gering bedrag dus. Intusschen 't is waar, dat van dit verlies 't meeste op de latere tijden komt. In de laatste 7 jaren (1871—78) bedroeg zulks toch f 29.833 of ruim de helft van het geheele verlies.

Wijziging van de bepalingen om tot een betere belegging van het kapitaal te geraken, is wellicht ook niet ongewenscht.

Van de door hem voorgeslagen middelen tot herstel — zie boven — kunnen wij ons zeker in beginsel met de eerste twee vereenigen (1).

Een *verhoogde* contributie voor de *gehuwden* komt ook ons — wij merkten 't reeds op — in de eerste plaats noodig voor.

Of alsdan nog verhooging van de *vaste* contributie voor *alle* officieren noodzakelijk zal zijn, kunnen wij natuurlijk *à priori* niet beslissen, dit zullen de bovenbedoelde berekeningen moeten uitmaken.

De schrijver van het stuk in het *Ind. Milit. Tijdschrift* van 1880 H. A. A. N. meende indertijd (1872), dat, waren bovenbedoelde maatregelen intijds — dan wel nog zelfs van af dat oogenblik — genomen, de gewone contributie nimmer het cijfer van 3 % had behoeven te overschrijden.

Hoe 't zij, mocht dit cijfer blijken thans niet meer voldoende te zijn, — ook bij overname van het fonds door den Staat, waarover aanstonds nader — zoo zouden wij nog hieraan in elk geval verre de voorkeur geven boven de 3de door BRUTUS voorgeslagen maatregel: de reductie van de schaal der pensioenen voor de weduwen der subalterne officieren.

Hiertoe zouden wij nimmer wenschen over te gaan, integendeel wij vinden ook die pensioenen nog zóó laag, het geld, dat aan de weduwen en weezen onzer kameraden wordt uitbetaald zoo gering, dat het doel van het fonds o. i. hierop dreigt schipbreuk te lijden, en 't ons voorkomt, dat men eerder door vermeerderde contributiën het bedrag moet verhoogden. Overweging zou het dan echter nog verdienen, of zulks zou moeten plaats hebben op de wijze als bij de Nederlandsche Weduwen- en Weezenkas, door verhooging van alle pensioenen met eenzelfde procent (25%), is geschied. De vermeerdering, die hierdoor de pensioenen der weduwen der subalterne officieren ondergaan, is luttel. Een verhooging voor allen met een gelijk bedrag van b. v. 200 à f 300 zooals E. V. D. L. M. in bovenvermeld artikel in *De Militaire Spectator* van 1883 aangeeft, schijnt ons daarom wenschelijker.

Tal van andere vragen doen zich ten slotte nog voor, wier beantwoording ons echter te ver zou voeren. Zoo omtrent de vraag aan welk standpunt der Staatscommissiën hetzij van 1878 of 1881 (2) de voorkeur moet ge-

(1) *Niet* intusschen met het nevensdoel van BRUTUS »om de huwelijksmanie der officieren eenigermate te beperken." Men zal toch deze in sociale toestanden diep ingrijpende quaestie zeker niet uitsluitend uit een zuiver *militair* oogpunt mogen beschouwen!

(2) De Staatscommissie van 1878 stelde voor:

1°. Het weduwenpensioen $\frac{1}{3}$ te laten bedragen van de laatste bezoldiging van den ambtenaar zonder de waarde van f 1500 te overschrijden.

2°. Het weezenpensioen even groot te nemen als dat der weduwen, en uit te keeren tot het jongste kind den leeftijd van 23 jaar bereikt heeft. De uitkeering te doen aanvangen na het overlijden van den vader, indien deze weduwnaar was en na den dood der moeder, indien zij als weduwe was achtergebleven.

Deze Commissie onthield zich dus van het onderzoek naar het aantal kinderen, maar betaalde aan het *gezin*.

De Staatscommissie van 1881 stelde het weduwenpensioen slechts op $\frac{1}{3}$ van het traktement met een maximum van f 600, hield daarentegen rekening met het aantal kinderen tot een getal van 5, en een leeftijd van 18 jaar. Het maximum pensioen kon hierbij tot f 1200 stijgen.

Ons komt 't voor, dat, wil men werkelijk den ambtenaar ontheffen van de zorg voor de toekomst

schonken worden, zoo omtrent het al of niet wenschelijke van in bepaalde gevallen, in plaats van een jaarlijksch pensioen aan de weduwen, deze in eens het daarmee overeenkomstige kapitaal in handen te geven, of wel omtrent het toestaan om door verhoogde contributie aan het fonds, vermeerdering van pensioen te verkrijgen, dan wel of het voor uitbreiding der instelling ook aanbeveling zou verdienen, de kas dienstbaar te maken aan andere doeleinden, als het opleggen van spaargelden voor de kinderen, het verleenen van voorschotten bij verhuiskosten, aanschaffen van paarden enz.

Slechts een enkele opmerking nog, waarmede wij te gelijk op punt 4 van de voorstellen van BRUTUS terugkomen.

Terwijl het zooals uit het vorenstaande wel voldoende zal gebleken zijn, dringend noodig is, dat de toestand van het fonds en de middelen tot herstel aan een nauwkeurig onderzoek worden onderworpen, en belangrijke wijzigingen in het Reglement plaats vinden, doet zich de vraag voor of het dan niet beter zou zijn, indien de Regeering te gelijk het geheele fonds overnam?

De Commissie voor de herziening van de Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren der Landmacht ontraadde dezen maatregel voor de Nederlandsche officieren. Bovenvermelde Staatscommissie, ofschoon zeer gestemd voor de overname van het pensioenfonds voor de burgerambtenaren door het Rijk, adviseerde echter insgelijks tegen naasting van de weduwen- en weezenkas door den Staat. Zijn de aangevoerde argumenten afdoende, kan men niet op dezelfde gronden waarop de Staatscommissie de overname van het pensioenfonds bepleitte, insgelijks de wenschelijkheid van de overname van het andere fonds betoogen?

Wij vermeen en van wel (1).

Zeker neemt de Staat bij het overnemen van het fonds te gelijk een nadeelig saldo van ettelijke millioenen over, en zal deze daarop dus niet bijzonder gesteld zijn; maar, waar de Regeering aan den eenen kant de belemmerende bepalingen op de huwelijken der officieren ophief — een maatregel, die overigens uit een algemeen maatschappelijk oogpunt zeker niet anders dan lof verdient — daarentegen aan den anderen kant te gelijk, ondanks alle waarschuwingen, de voorzieningen *niet* wilde, die het gevolg hadden moeten zijn van haar handelingen, daar draagt zij, en zij alleen, toch reeds de zedelijke verantwoording van den hachelijken toestand van het fonds, waaraan zij zich alleen door overname, van haar plicht kan kwijten!

Langer dan aanvankelijk ons voornemen was, stonden wij bij »de Weduwen-

van zijn gezin, de voorstellen der Staatscommissie van 1881 in geen geval aanbeveling verdienen, een weduwenpensioen van $\frac{1}{2}$, wel een minimum eisch is, en de meerderjarigheid — of wat volgens de wet op hetzelfde neerkomt — het huwelijk eerst de leeftijd moet zijn, waarop de bijdragen aan de kinderen eindigen.

(1) Zie daaromtrent meervermeld Gidsartikel van den Majoor KIELSTRA: »Ambtenaarsbelangen».

en *Weezenkas*' stil. Het actueel belang der zaak bracht er ons onder het schrijven toe, geen verkortingen in dit onderwerp aan te brengen. Om echter geen misbruik te maken van de ons zoo welwillend afgestane ruimte, zullen wij nu verder de enkele nog door BRUTUS behandelde onderwerpen, nog slechts even aanstippen.

Het onderwerp thans door BRUTUS besproken is anders zeker lang niet van belang ontbloot, nl.: *de organisatie van het Kabinet van den Minister van Koloniën voor zooverre betreft de Indische Militaire zaken.*

De samenstelling van het tegenwoordige bureau, dat als onderdeel van het Departement van Koloniën de militaire aangelegenheden van Nederlandsch-Indië behandelt, wordt door BRUTUS zeer afgekeurd.

Ook wij kunnen ons zeker met de tegenwoordige organisatie niet vereenigen; haasten wij ons intusschen er dadelijk bij te voegen, — gelijk trouwens ook BRUTUS doet, — dat wij hiervan geen beschuldiging maken tegen den tegenwoordigen chef van het militair bureau, wiens kunde, ijver en nauwgezetheid boven onzen lof verheven zijn, en die zeker al het mogelijke doet om in dit principieel gebrek zooveel mogelijk te gemoet te komen.

Herhaaldelijk is dit onderwerp, ook in de Volksvertegenwoordiging in den laatsten tijd ter sprake gekomen (1). De quaestie betreft echter o. i. niet alleen de organisatie van een militair bureau bij het Ministerie van Koloniën. Zeer te recht toch werd door den heer KIELSTRA in zijn meervermelde lezing in de Vereeniging ter beoefening van Krijgswetenschap op 20 December 1882 betreffende *den toestand en den geest van het Nederlandsch-Indisch leger* de aandacht er op gevestigd, hoe stiefmoederlijk dat leger *van het begin tot het einde* wordt behandeld, hoe eigenlijk geen enkel *bevoegd* persoon daarvoor verantwoordelijk is: »Het Indisch leger daarentegen is geheel afhankelijk van de zienswijze van personen, die veelal weinig van militaire zaken afweten. Wat de legercommandant betoogt of voorstelt, eerst zijn het de civiele gouverneur-generaal, bijgestaan door vijf *burgers*, leden van den Raad van Indië en door eene uitsluitend uit *burger-ambtenaren* samengestelde secretarie, die dat voorstel moeten beoordeelen. En indien deze adviseurs en autoriteiten al genegen zijn gevolg te geven aan de voorstellen van den legercommandant, dan vinden deze nog al te dikwijls een graf in de archieven van het Ministerie van Koloniën, daar ook de Ministers, hoe bekwame en eerlijke staatslieden ook, zich in den regel geen rekenschap kunnen geven van de eischen, aan het Indische leger gesteld, ook door de vele zaken, die hunne aandacht vorderen, zich niet in het bijzonder kunnen verdiepen in studiën van militairen aard, en dus al zeer licht geneigd zijn, ter beperking hunner begrooting, in de eerste plaats te bezuinigen op het onderdeel daarvan, dat op het leger betrekking heeft.»

(1) Door den afgevaardigde KOOL o. a. in 1881 naar aanleiding van de reductie der cavalerie, Zie gedrukte stukken der Staten-Generaal Eerste en Tweede Kamer 1880—81 en Begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1881.

Zal dus werkelijk het Indisch leger tot zijn recht komen, de stem van den Legercommandant niet zijn als die van den roepende in de woestijn, dan komt ons met een organisatie van het militair bureau aan het Ministerie van Koloniën, te gelijk de *opheffing* der Algemeene Secretarie — gelijk vroeger reeds aangegeven (1) — noodzakelijk voor.

Met de beschouwingen van BRUTUS over *Ontijdige pensionneering*, *Diensttijd*, *Verloven*, vervolgens door hem behandeld, kunnen wij ons slechts gedeeltelijk vereenigen. BRUTUS vermeent, dat de pensionneering dikwijls te vroegtijdig plaats heeft, de diensttijd van 20 jaar veilig met 5 of 10 jaren zou kunnen worden verhoogd. Hij wil daarom dezen langeren diensttijd *verplichtend* voorgeschreven, behalve voor hen wier fysiek of geschiktheid voor den dienst eerdere terugtrekking noodzakelijk maakten. Op die wijze zouden dus — bij 30-jarigen diensttijd — de pensioenen normaal met $\frac{1}{3}$ van de tegenwoordige schaal stijgen, maar de Staat dan ook nog 10 jaren dienst genieten, en klachten over ongenoegzame pensioenen ophouden.

Zeker treft men zooals BRUTUS opmerkt zeer veel gepensioneerde Indische officieren van middelbaren leeftijd aan, nog krachtig en gezond, en geschikt voor vele diensten.....in *Nederland*. Zou men datzelfde ook voor Indië kunnen zeggen? — Wij betwijfelen het.

Verdiend de *verplichte* verlenging werkelijk aanbeveling? Men kan de quaestie beschouwen van het standpunt van den actief dienenden of den gepensioneerden officier. Het belang van den Staat eischt echter o. i. zooveel mogelijk normale promoties; noch een te snelle bevordering van zeer enkelen, noch een te langzame voor het gros, schijnt ons voor den goeden geest van het officierskorps gunstig. De door BRUTUS voorgestelde maatregel zou zeker de promotie, die in de laatste tijden in 't algemeen toch reeds te wenschen overliet, nog meer vertragen.

Wij vermeenen, dat men 't best doet den verplichten diensttijd te laten zooals deze is. Zeker is 't waar, dat men daardoor de Regeering een wapen geeft, om iemand vroegtijdiger dan bij de voorstellen van BRUTUS op zijde te kunnen zetten, maar dat zij hiervan — zeer zeldzame gevallen wellicht uitgezonderd — gebruik of liever misbruik zou maken om personen te verwijderen op wier behoud het leger werkelijk grooten prijs stelt, kunnen wij zoo niet aannemen, in elk geval schijnt de remedie ons hier erger dan de kwaal.

Zeker verlaten thans bij den tegenwoordigen, betrekkelijk korten, diensttijd, behalve zij op wier behoud minder prijs wordt gesteld of wier fysiek te veel heeft geleden, nog anderen om verschillende particuliere redenen als

(1) *Mil. Spectator* 1884, bladz. 407. Zie hierover ook DE WAAL: »Onze Indische financiën'' II, bladz. 81. Ook deze oud-Minister, die zijn carrière begon en voor een groot deel doorbracht aan de schrijftafels der Algemeene Secretarie, en dus zeker genoeg achter de schermen gezien heeft, meende, dat men het best zonder haar kon stellen.

opvoeding der kinderen, verlangen naar familie en betrekkingen, enz. het leger, die nog zeer goed diensten hadden kunnen bewijzen.

Wij gelooven echter, dat de staat het verstandigst doet dezen natuurlijke stroom *niet* tegen te gaan, maar voor deze categorie de volle vrijheid te laten bestaan om, als thans, na 20 jaren met een matig pensioen te repatriëren (1).

Vallen bovenvermelde categoriën af, dan blijft voor hen, wier krachten en ambitie verder strekken, een ruimer veld over, waardoor juist hier opklimming in de hoogere rangen spoediger plaats heeft, en dus toch langs dezen weg bij overdiensing betrekkelijk spoedig belangrijk hooger pensioenen worden verkregen.

Ons komt 't voor dat hierdoor de toestand *feitelijk* niet bij dien van de civiele ambtenaren ten achter staat, die om een behoorlijk pensioen te verkrijgen, *moeten* overdiensien. Uit het feit, dat de meeste dezer ambtenaren dit dan ook werkelijk doen, af te leiden zooals BRUTUS, dat men daarom zulks even goed voor de officieren zou kunnen *eischen*, gaat o. i. echter niet aan, want hoezeer wij ook de vaak uiterst vermoeiende diensten van vele civiele ambtenaren waardeeren, zoo komt ons toch de inspanning en ontbering van een leven van vaak meerder jaren dienst te velde, als thans het lot is van het gros der officieren van het Nederlandsch-Indisch leger, nog geheel iets anders voor!

Wij zullen ons ook verder met de vraag omtrent de meer of mindere juistheid van de *schaal* der pensioenen niet onledig houden, wij merken alleen op, dat elke regeling, die als de tegenwoordige, alléén afhangt van den verkregen rang, en niet met het aantal dienstjaren in elken rang doorgebracht, dus met de bewezen diensten en het gewicht daarvan, noch ook met den leeftijd waarop men gepensionneerd wordt, rekening houdt, ons niet de ware schijnt (2).

De wenschelijkheid om na 10 jaren dienst een verlof naar Europa *verplichtend* te maken, kunnen wij evenmin beamen.

Zeker zou dit voor velen, voornamelijk de zuiver Europeesche officieren, om hygiensche redenen wel gewenscht zijn; intusschen hoeveel officieren telt het Indisch leger niet, die in Indië geboren, zulk een verlof hoegenaamd niet noodig hebben. Voor hoevelen, zonder middelen, maar met min of meer groote gezinnen bedeed, zou ook een dergelijk gedwongen verlof naar Europa bij de zoo geringe verlofstraktementen (3) eerder een ramp in plaats van een weldaad zijn!

(1) Wellicht zou het zelfs eerder overweging verdienen reeds na korter b. v. 12- of 15 jarigen diensttijd pensioen toe te kennen. Beschouwt men dit toch niet als een belooning of gunst maar als een uitgesteld gedeelte van het traktement, een uitgestelde lijfrente, ingaande op het tijdstip, dat de officier den dienst verlaat, dan komt dit niet meer dan billijk voor.

(2) Zie hierover het Artikel »de Militaire pensioenen in Indië» door IJ. *Ind. Milit. Tijdschrift* 1884 II.

(3) Een betere regeling van deze, gepaard met gelijktijdige verhooging schijnt, zeker niet onnoodig. Men zie daarover het artikel van W. C. NIEUWENHUIZEN in het *Ind. Milit. Tijdschrift* van 1881: »de verlofstraktementen der Indische officieren.»

Met de beschouwingen van BRUTUS omtrent het laatste der door hem behandelde onderwerpen de *Titulaire rangen*, kunnen wij ons beter vereenigen. Op dit punt heerscht zeker groote willekeur. Nu eens verkrijgt de wegens lichaamsgebreken voor den actieven dienst ongeschikt geoordeelden officier wél, dan weer *niet* den titulairen hooger rang, dan weer ziet men, dat een jonger officier gepensionneerd wordende, een titulair rang verkrijgt, dien de oudere actief dienende nog moet te beurt valien. Zeker is het beginsel juist, dat men om een hooger rang te verkrijgen, niet den dienst verlaten maar er voor werken moet. Het beste zou o. i. zijn, — gelijk reeds door den Kapitein van den Generalen Staf NIEUWENHUIZEN aangegeven werd in de critiek op BRUTUS werk in de Novemberaflevering van de *Indische Gids* — voortaan in 't algemeen geen titulaire rangen meer *bij* en *na* de pensionneering te verleenen, maar zulks alleen in zeer bijzondere gevallen nog toe te passen, wanneer b. v. een verdienstelijk officier, op wiens behoud men veel prijs stelt op het punt van bevorderd te worden, door ziekte of dergelijke oorzaken belet wordt door te dienen.

Hoe 't ook zij, beter regeling dan thans bij gedurig aan verandering blootgestelde Koninklijke Besluiten, is zeker dringend noodig. . . . moge dan ook te gelijk een volledige *Wet* regelende de *bevordering, het ontslag, het op nonactiviteit stellen* enz., in één woord: »*de positie der officieren*» eens eindelijk het licht zien, waarnaar het Indische leger reeds sedert meer dan 30 jaren, dat het Nederlandsche leger dat voorrecht te beurt viel, reikhalzend uitziet (1)!

Wij zijn aan het einde onzer taak. Nagenoeg uitsluitend bepaalden wij ons tot de door BRUTUS behandelde onderwerpen, meermalen niet eens volledig. Wij gaven alléén schetsen, slechts bij enkele stonden wij langer stil. Veel meer bleef echter onaangeroerd. Vele groote legerbelangen door BRUTUS niet behandeld, vereischen intusschen niet minder de volle aandacht. Hoevele vragen verdringen zich daarbij niet aan den geest, waarop men het antwoord schuldig moet blijven!

Wat geschiedt toch — om slechts een enkelen greep uit den rijken voorraad te putten — wat geschiedt voor de oefeningen van het leger? Wat is jaarlijks uitgetrokken voor kampeeren of bivakkeeren, voor veld- of fortmanoeuvres, voor verkenningen, kaderoefeningen, enz.?

Welke leemten en gebreken ontmoet men niet in de formatie en organisatie van de verschillende onderdeelen van het leger! Wat beteekent toch, zoo

(1) Zie het *Ind. Milit. Tijdschrift* 1885: »de wetten betreffende de bevordering, het ontslag en het op nonactiviteit stellen van de officieren der land- en zeemacht in Indië en in Nederland», door X, alsmede de zoo belangrijke lezing van dr. WIJNMALEN in de Vereeniging tot beoefening der Krijgswetenschap van 5 Februari 1885: »Eene regeling bij de Wet van de positie der Indische officieren».

kan men vragen, de tegenwoordige formatie van den Generalen Staf (1), is deze niet veel te bekrompen, waarom ontbreekt nog altijd de organisatie van een korps torpedisten, pontonniers, hospitaalsoldaten, ordonnansen, van den trein zelfs, (2) die levensvoorwaarde voor het Indisch leger?

En — *last not least* — waarom is nog altijd het defensiestelsel van Nederlandsch-Indië een open vraagstuk, waar blijven de noodige versterkingen, de bewapening, een eigen marine, (3) torpedo's en wat al niet meer!

Welk een uitgebreid veld ter bearbeiding, welk een dankbare taak vooral voor hen, die niet als wij slechts van verre staan, maar met hun persoon leven mogen geven aan het woord, en de gedachte door de daad bezielen!

Aan hen de verdere uitwerking, moge 't zijn, de voltooiing!

Waarom wij ons dan aangorden, welke gevolgen wij er van verwachten? Vraag, wat dit laatste betreft, bij het onvermoeide streven naar hetgeen waar voorkomt en goed, nimmer naar het onmiddellijk resultaat van uw pogen, in het streven zelf ligt de belooning. Eén druppel holt voorwaar den steen niet uit...., tegen den gestadigen stroom is echter zelfs geen rots bestand.

En wat het eerste aangaat, deden belangstelling in een zaak, die ook eenmaal de onze was, sympathie voor een leger, waartoe ook wij eenmaal de eer hadden te behooren, plichtsgevoel om naar de mate onzer vermogens bij te dragen, nader de behoeften van dat leger te doen kennen, ons de pen opvatten.

En bovendien: daar komen in het leven van hem, die geen oppervlakkig toeschouwer blijft, oogenblikken voor, waarin men onmogelijk vrede kan vinden bij de toestanden in het kleine moederland, getuige van zooveel partij- en godsdiensttwisten, van zooveel macht- en krachteloosheid op zoo menig gebied, van zooveel lijdelijke berusting, van zooveel onverschilligheid voor de hoogste belangen, zijn weerbaarheid, zijn onafhankelijk voortbestaan.

(1) In 1881 schreven wij: (*Ind. Milit. Tijdschrift*).

„Sedert zeven jaren heeft Indië een Generalen Staf.

Wat heeft die Staf verricht?

Is het verdedigingsstelsel vastgesteld?

Wordt in verband daarmede het leger geërganiseerd?

Zijn de gegevens verzameld omtrent landen en volken, waarmede wij in aanraking komen?

Is men in 't kort *iets* — zegge *iets* — verder dan bij de oprichting van den Staf; zou men op éénig punt van den Indischen Archipel, waar onlusten kunnen uitbreken, en de krachtige arm van het leger vereischt wordt, *iets* minder onwetend, *iets* minder onbeholpen zijn dan in 1873 bij den aanvang van den Atjehschen oorlog?

Wie hierop *eenig* gunstig antwoord, *durve* te geven, die zegge het. En wij zullen ook antwoorden.

Onze vraag bleef onbeantwoord,..... is men thans, wederom eenige jaren later, veel verder?

Men zie overigens de menigvuldige artikelen over dit onderwerp in het *Ind. Milit. Tijdschrift*, de pleidooien van Monitor, het artikel van den Majoor KIELSTRA in *de Gids* van 1884 over den toestand van het Indische leger, enz.

(2) Zie de artikelen in het *Ind. Milit. Tijdschrift* 1881, II en 1882, I „het Militair transport-wezen te land in Indië“.

(3) Zie vooral de belangrijke artikelen over „de Indische oorlogsmarine“, — even noodzakelijk als een afzonderlijk Indisch leger, — in de *Indische Gids* 1883, I en II.

Dan vraagt men zich af, of niet langzaam maar zeker de draad zich afspint van die natie, die eenmaal aan de spits stond der beschaving, maar wier stem thans niet meer wordt vernomen in het Europeesch volkerenkoor, of ook haar rol in de wereldgeschiedenis niet is vervuld, en voor haar de tijd gekomen, dat ook zij aan de algemeene natuurwet zal moeten gehoorzamen, die het kleinere in het grootere doet opgaan?

In die tijden van twijfel en moedeloosheid is het goed den blik verder te slaan, buiten de grenzen van het kleine landje over zeeën en bergen naar het morgenland heen.

Daar ginds aan de overzijde van den Oceaan strekt zich een onmetelijk Rijk uit, waar nog fier de driekleur wappert en dertig millioenen onderdanen haar begroeten, zich voor haar nederbuigen!

Daar ginds wacht Nederland nog een reuzentaak, de rustelooze voortzetting van het werk van eeuwen door een krachtig voorgeslacht ons op de schouders gelegd!

Voortdurend — zonder overhaasting, maar zeker — nieuwe wingewesten te voegen, nieuwe parelen te hechten aan de Kroon van Insulinde, nieuwe lauweren te vlechten om de slapen van het dappere Indische leger, daarna die schoone bezittingen tot haar vollen bloei te ontwikkelen, dien bezwarenden rijkdom van maagdelijke streken te ontginnen, de onvergelykelijke vruchtbaarheid van den bodem tot vollen wasdom te brengen, den onuitputtelijken voorraad der in zijn schoot verborgen schatten op te delven, nieuwe bronnen van bestaan te scheppen, nieuwe ondernemingen, nieuwe banen voor het verkeer, transport-, spoor- en waterwegen te openen, irrigatiewerken aan te leggen, in één woord welvaart te verspreiden over een tallooze bevolking, haar voor onrecht te beschermen, haar meer en meer de zegeningen van een verlicht bestuur te doen genieten, aldus tot eigen zelfstandig leven op te wekken . . . , welk een roeping!

Daar ligt Neerland's groote beteekenis, daàr ook zijn *raison-d'être*!

Toch zijn wij niet gerust. Ook ginds is de hemel niet helder; zwarte, dreigende wolken beginnen zich saam te pakken, reeds vernemen wij in de verte het rommelen van den donder.

De vele tekortkomingen en gebreken, die wij in den loop onzer beschouwingen leerden kennen, — nog slechts op één enkel gebied — de toestand van weerloosheid waarin men onze Koloniën laat volharden, en meer nog dan dat, het gemis aan geloof in onze weerbaarheid, in ons verdedigingsvermogen bij onze bestuurders, de volkomen onverschilligheid bij het gros der bestierden voor het kostbaar erfdeel, waarvan het de hoede voor een groot deel aan vreemden overlaat, het gebrek aan ondernemingsgeest (1), aan energie bij de natie, het gemis aan kracht, geestdrift, besef van hooger

(1) Zie de Heer PRUYS VAN DER HOEVEN in het jongste Septembernummer van *de Economist*: »Is de kracht van den Nederlandschen ondernemingsgeest geëvenredigd aan de waarde van onze bezittingen in het Oosten? Wie daaraan twijfelt, hij twijfele ook aan het behoud onzer Koloniën.»

roeping bij een Regeering, die slechts administreert, maar niet bestuurt, slechts op bezuiniging bedacht is, maar nieuwe bronnen van welvaart verwaarloost, ja belemmert (1), die vreemde inmenging toestaat in haar koloniaal beleid..... verhoogden druk, niet evenredig met vermeerdering van draagkracht, van welvaart der Inlandsche of Europeesche bevolking, integendeel, stilstand hier, crisis daar, malaise op bijna elk gebied..... en het leger, de kurk waar ons bestaan in het Oosten op drijft, geknakt in den eindeloozen krijg, en meer nog dan dat, miskend, aan een vredesfictie geofferd, tot den terugtocht gedwongen, aan handen en voeten gebonden, lijdelijk afwachgend, gedeprimeerd,..... het prestige ondermijnd, het Mahomedanisme evenzeer in kracht winnend, woelend, hier en daar reeds het hoofd opstekend,..... 't zijn alle teekenen te over voor hem, die niet ziende blind, of hoorende doof is.

Gaan ook hier ons de krachten te kort schieten, worden wij onze roeping ontrouw?

Zal een andere krachtiger natie, tuk op koloniën, de taak overnemen, die te zwaar valt aan het nageslacht?

Aan de hand van het verleden wordt de geschiedenis der toekomst geschreven. Nog hult zij zich in nevelen....., wat zal 't zijn als straks op de vleugelen des tijds de adem van den stormwind ze heeft weggevaagd?

W. COOL.

(1) Men denke o. a. slechts aan het drama der Ombiliën-kolenvelden, zie *het Vaderland* van 14 en 19 October jl.